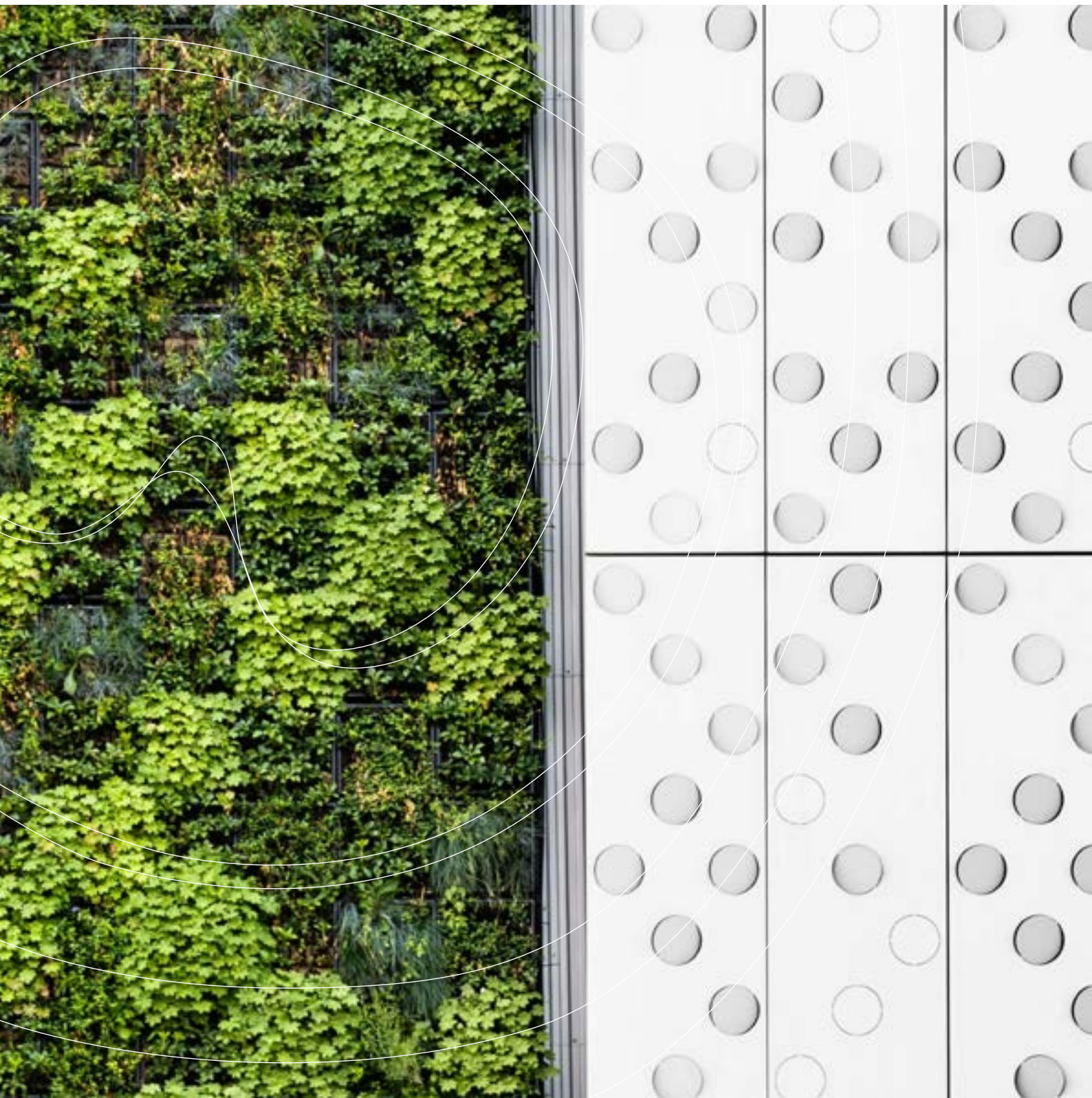

Jaarverslag 2023

Duurzaam doorbouwen

Jaarverslag 2023

Duurzaam doorbouwen

Inhoud

VOORWOORD	5	5 JAARREKENING 2023	28
1 DIRECTIEVERSLAG	6	5.1 Balans per 31 december	29
1.1 Missie	7	5.2 Staat van baten en lasten	30
1.2 Activiteiten en instrumenten	7	5.3 Kasstroomoverzicht	31
1.3 Omgeving	8	5.4 Grondslagen van waardering en resultaatbepaling	32
1.4 Leden	11	5.5 Verschillenanalyse	33
1.5 Woord van dank	11	5.6 Toelichting op de balans	34
		5.7 Toelichting op de staat van baten en lasten	37
		5.8 Begroting 2024	39
ENGAGEMENT THEMA'S 2023	12	6 CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT	41
2 VERSLAG VAN HET BESTUUR	14	7 DUURZAME BEDRIJFSVOERING	44
3 DE VERENIGING VAN BELEGGERS VOOR DUURZAME ONTWIKKELING	18	7.1 Inleiding	44
3.1 Unieke positie	18	7.2 Sociale prestaties	44
3.2 VBDO's activiteiten	18	7.3 Verzuim	44
3.3 Governance	18	7.4 Personeelsbeleid	44
3.4 Inspraak van leden	19	7.5 Uitbestede werk	45
3.5 Internationale netwerken	19	7.6 Milieuprestaties	45
3.6 Media en communicatie	20	7.7 Afdruk certificaat Climate Neutral Group	48
Het VBDO team	22	Bijlage 1	
Het VBDO bestuur	24	Institutionele leden 2023	49
4 ACTIVITEITEN VAN DE VBDO	24	Bijlage 2	
4.1 Engagement	24	Engagement met beursgenoteerde bedrijven	50
4.2 Benchmarks	25	Bijlage 3	
4.3 Thought Leadership	25	Milieubelasting en achtergronden berekening	52
		Bijlage 4	
		GRI-index	53

De Vereniging van Beleggers voor Duurzame Ontwikkeling

Pieterstraat 11
3512 JT Utrecht

030 – 234 00 31
E info@vbdo.nl

KVK # Amsterdam 40538.966

Voorwoord

De Vereniging van Beleggers voor Duurzame Ontwikkeling zet zich sinds 1995 in voor een duurzame kapitaalmarkt. Wij zijn ervan overtuigd dat een meer duurzame en verantwoorde kapitaalmarkt leidt tot een gezondere en meer rechtvaardige wereld.

Die is allerm minst vanzelfsprekend, zo bleek ook weer in 2023. Klimaatverandering zette stevig door. Dit uitte zich onder andere in zware overstroming in Italië in mei, in juni waaide de verstikkende rook van honderden bosbranden in Canada over Toronto en New York en op het Hawaïaanse eiland Maui ontstaan in augustus als gevolg van een flitsdroogte, catastrofale natuurbranden.

Rusland verklaart in hetzelfde jaar Greenpeace en het WWF tot 'ongewenste organisatie' en zet haar geweldscampagne tegen Ukraine door, ondanks een korte mouterij van de Wagner groep. Er lijken van beide kanten enkel verliezen te worden geleden en ook de wereldeconomie en inflatie lijden onder de oorlog.

Bovenstaande heeft natuurlijk behoorlijke impact op de voortgang van onze missie. Toch zijn er ook weer lichtpuntjes. Zo volgde de aankondiging van een verhoogd subsidiebudget voor duurzame warmtebronnen in Nederland. Op de COP28 klimaatop in Dubai is eindelijk een uitspraak over het stoppen met fossiele brandstoffen en een verdrievoudiging van duurzame energie voor 2030. Het is te weinig en te laat, natuurlijk, maar het is óók een stap vooruit.

Wij zien ook voortgang bij onze leden, die continue in een spanningsveld zitten tussen druk voor het behalen van korte termijn winstbejag en investeren in lange termijn, duurzame oplossingen. Hoewel soms incrementeel, juichen we iedere stap toe en blijven we kritisch op stilstand of zelfs achteruitgang, waar het gaat om duurzame ontwikkeling.

De VBDO doet verslaglegging volgens de G4 richtlijnen van het Global Reporting Initiative. De vereniging besteedt ook aandacht aan de afbakening van haar activiteiten en aan de materialiteit ervan. Daarnaast vindt er controle plaats door een externe accountant.

Wij kunnen ons werk niet doen zonder onze particuliere en institutionele leden, die ook in dit moeilijke jaar de vereniging zijn blijven ondersteunen. Dank aan alle leden voor hun bijdragen. We moedigen samenwerking aan en nodigen u dan ook uit om te allen tijde met ons in gesprek te gaan.

Met hartelijke groeten,

Angélique Laskewitz
Algemeen directeur VBDO

1 Directieverslag

Foto: Kevin Yudhistira

De Vereniging van Beleggers voor Duurzame Ontwikkeling zet zich sinds 1995 in voor het verduurzamen van de kapitaalmarkt. Jaarlijks publiceren wij ons jaarverslag over het voorgaande kalenderjaar. Het vorige verslag is gepubliceerd in mei 2023 over het jaar 2022. Dit jaarverslag geeft u een beeld van onze activiteiten in 2023 en de impact daarvan.

We hebben in het boekjaar 2023 wederom positieve, financiële resultaten geboekt. De voornaamste bijdragers hieraan waren het uitvoeren van onderzoeken en inkomsten uit ledencontributie.

1.1 MISSIE

Als onafhankelijke vereniging zijn we sinds 1995 een gedreven aanjager, motivator en kennisleider voor verantwoord beleggen en voor verankering van duurzaamheid bij ondernemingen. Met respect en deskundigheid helpen wij organisaties bij het maken van keuzes die verder kijken dan enkel financieel gewin, maar ook sociale, milieu en bestuurlijke aspecten in overweging nemen.

Onze leden bestaan uit institutionele en particuliere beleggers, alsmede een aantal vooraanstaande NGO's. We vertegenwoordigen daarmee ruim 75% van het door Nederlandse beleggers geïnvesteerd vermogen en worden gezien als een belangrijk en gerespecteerd gesprekspartner voor onder meer de media en politiek.

We geven invulling aan onze missie door middel van drie instrumenten:

- 1. Engagement:** We verankeren duurzaamheid in de bedrijfsvoering van grote beursgenoteerde organisaties, door het stellen van kritische vragen op hun algemene aandeelhoudersvergaderingen (AVA's);
- 2. Benchmarking:** Deze vergelijkende onderzoeken beoordelen hoe bedrijven scoren op het gebied van duurzaamheid of transparantie. Hiermee wordt gebruik gemaakt van concurrerende kracht van de markt, waardoor organisaties gestimuleerd worden steeds beter te presteren ten opzichte van elkaar en zichzelf.
- 3. Thought leadership:** Kennisdeling staat bij de VBDO centraal. Dat laten we onder meer zien door het publiceren van themastudies en het organiseren van multi stakeholder events zoals ronde tafels en seminars.

1.2 ACTIVITEITEN EN INSTRUMENTEN

We geven onder meer invulling aan onze missie door het publiceren van benchmarks en themastudies, het organiseren van ronde tafels en seminars en het stellen van de juiste, kritische vragen op aandeelhoudersvergaderingen. Dit doen we graag in samenwerking met andere partijen.

De activiteiten van de VBDO richten zich met name op Nederland, maar waar gevraagd of nodig opereren wij wereldwijd.

1 Directieverslag

1.2.1 AANJAGEN DOOR ENGAGEMENT

De VBDO voert als lobbyorganisatie een actieve en betrokken dialoog met de grootste Nederlandse, beursgenoteerde ondernemingen. We bezoeken jaarlijks ongeveer 40 AVA's (algemene vergadering van aandeelhouders), waarop we kritische vragen stellen over hun duurzaamheidsprestaties. Tijdens deze vergaderingen verzoekt een VBDO-woordvoerder om specifieke toezeggingen op milieu-, sociale en bestuurlijke thema's.

Door middel van engagement zetten we duurzame bedrijfsvoering hoog op de agenda van het bestuur en jagen we bedrijven aan tot het steeds hoger leggen van de lat.

1.2.2 MOTIVEREN MET BENCHMARKS

De VBDO heeft als waakhond van de financiële sector, een leiderschapspositie op het gebied van het ontwikkelen en uitvoeren van benchmarks. Deze vergelijkende onderzoeken maken prestaties van bedrijven op het gebied van verantwoord en duurzaam beleggen helder en inzichtelijk.

Bij het uitgeven van benchmarks wordt gebruik gemaakt van concurrerende kracht van de markt. Dat wil zeggen dat organisaties door openbare beoordeling in een benchmark gemotiveerd worden tot steeds betere prestaties ten opzichte van elkaar en zichzelf.

Als onze benchmarks worden uitgegeven in het Engels. De bekendste voorbeelden zijn onze jaarlijkse *benchmark Responsible Investment by Pension Funds*, de *VBDO Tax Transparency Benchmark* en onze tweejaarlijkse benchmark *Responsible Investment by Insurance Companies*.

1.2.3 KENNISDELING VANUIT THOUGHT LEADERSHIP

Als netwerk- en kenniscentrum is de VBDO altijd op de hoogte van de nieuwste ontwikkelingen op het gebied van duurzaam beleggen. We delen deze kennis onder meer door het organiseren van rondetafelgesprekken, seminars en masterclasses.

Onze themastudies, white papers en andere publicaties worden openbaar beschikbaar gesteld en verschijnen regelmatig in de landelijke media en vakbladen.

1.3 OMGEVING

De VBDO voert haar missie uit in een landschap dat continue meer en meer blijft bewegen richting duurzame ontwikkeling.

1.3.1 WET & REGELGEVING

SFDR | In 2021 is er nieuwe duurzaamheidsregulering gestart. In maart van dat jaar is de Sustainable Finance Disclosure Regulation (SFDR, level 1 requirements) ingegaan. Onder de SFDR zijn financiële dienstverleners verplicht informatie te verstrekken over de mate van duurzaamheid van hun financiële producten (artikel 6, 8 of 9).

In september 2022 kondigde de AFM aan (opnieuw) onderzoek te gaan die naar de naleving van de SFDR, alsmede de verordening van de EU Taxonomie.

Vanaf 1 januari 2023 zijn de technische standaarden van de SFDR van kracht. Dit betekent onder meer dat aanbieders van duurzame fondsen verplicht zijn om aan de fondsprospectus een verplicht template met duurzaamheidsinformatie toe te voegen (bron: AFM.nl)

CSR

De SFDR is opgesteld in lijn met (beoordeling naar aanleiding van) de EU-taxonomie en de Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD). De CSRD is de uitgebreide opvolger van de bestaande Non-Financial Reporting Directive (NFRD), waaronder beursgenoteerde bedrijven verplicht zijn niet-financiële informatie op te nemen in hun jaarverslagen die een financieel risico met zich meedraagt.

De CSRD gaat vanaf 1 januari 2024 van kracht voor bedrijven die momenteel onder de Non-Financial Reporting Directive (NFRD) vallen, en vanaf 2025 voor grote bedrijven die dat nu niet doen. Voor beursgenoteerde mkb-bedrijven wordt de CSRD verplicht vanaf 1 januari 2026.

CSDDD

De Corporate Sustainability Due Diligence Directive (CDDD) heeft tot doel duurzaam en verantwoordelijk bedrijfsgedrag in de mondiale waardeketens te bevorderen. Bedrijven (...) zullen de negatieve gevolgen van hun activiteiten voor de mensenrechten, zoals kinderarbeid en uitbuiting van werknemers, en voor het milieu, bijvoorbeeld vervuiling en verlies aan biodiversiteit, moeten identificeren en, waar nodig, voorkomen, beëindigen of afzwakken. (Bron: ec.europa.eu).

Op 24 mei 2024 werd de CSDDD formeel aangenomen door de Europese Raad. Lidstaten hebben daarna nog twee jaar de tijd om de CSDDD om te zetten in hun nationale wetgeving.

1.3.2 IMVO-CONVENANTEN

Convenanten voor internationaal maatschappelijk verantwoord ondernemen (internationaal MVO) zijn een samenwerking [vanuit SER] tussen bedrijven, brancheorganisaties, overheid, vakbonden en maatschappelijke organisaties. Samen gaan ze aan de slag om misstanden zoals uitbuiting, dierenleed of milieuschade in kaart te brengen en te voorkomen. (Bron: imvoconvenanten.nl).

Er zijn IMVO-convenanten voor:

- Kleding & textiel;
- Banken;
- Goud;
- TruStone;
- Voedingsmiddelen;
- Verzekeringssector;
- Pensioenfondsen;
- Metaal;
- Sierteeltsector;
- Duurzaam bosbeheer;
- Hernieuwbare energie;
- Land- en tuinbouw.

Banken

Het IMVO-convenant van banken werd in 2019 afgerond en sloot af met een [monitoringsrapport](#) en [eindverklaring](#).

Pensioenfondsen

De Monitoringcommissie van het Convenant Internationaal Maatschappelijk Verantwoord Beleggen Pensioenfondsen heeft de resultaten van de tweede meting gepubliceerd (peildatum 30 juni 2021). De Stuurgroep reageert op de aanbevelingen uit het rapport.

De monitoringcommissie beveelt in haar [tweede rapport](#) aan verlichting te geven aan kleinere fondsen, de toegang tot Herstel en Verhaal te verduidelijken en om te versnellen om de doelen van het convenant te behalen.

1 Directieverslag

De Monitoringcommissie concludeert in haar [derde rapport](#) dat het merendeel van de deelnemende pensioenfondsen actief aan de slag is met de implementatie van het convenant en dat er voortgang wordt geboekt met de naleving van de afspraken.

[...] De Stuurgroep roept pensioenfondsen op, die nog niet geheel voldoen na einddatum van het convenant, om alsnog alle afspraken te implementeren. (Bron: imvoconvenanten.nl).

Het convenant liep tot en met 31 december 2022.

Verzekeraars

Het jaarthema voor het verzekeraarsconvenant was in 2021/2022 Biodiversiteit. Diverse partijen binnen het Convenant waren actief in de Werkgroep Biodiversiteit en hebben een jaarplan opgesteld.

De onafhankelijke Monitoringscommissie heeft [haar vijfde en tevens laatste, uitgebreide rapport](#) uitgebracht over de periode 1 januari 2022 – 31 juli 2023. (Bron: imvoconvenanten.nl).

1.3.3 SDG'S

De Sustainable Development Goals (SDG's), [zijn zeventien \[vanuit de VN afgesproken\] doelen](#) om van de wereld een betere plek te maken in 2030. Ze zijn een mondiaal kompas voor uitdagingen als armoede, onderwijs en de klimaatcrisis. SDG Nederland is het netwerk van iedereen die in ons land aan de doelen wil bijdragen. (Bron: sdgnederland.nl)

1.3.4 VERGELIJKINGSSITES VERZEKERAARS

In 2019 startte de VBDO een samenwerking met de vergelijkingswebsite voor verzekeraars, Independer. De website richt zich op consumenten die op zoek zijn naar een nieuwe verzekering en vermeldt per verzekeraar een score voor duurzaamheid. Dit zijn dezelfde scores als die uit de meest recente versie van de VBDO benchmark voor verzekeraars.

In 2020 werd de samenwerking uitgebreid naar de vergelijkingswebsite Pricewise. In 2022 zijn er afspraken gemaakt met Zorgweb, een partij die data levert aan een breed scala aan vergelijkingsites. Vanuit deze samenwerking maken steeds meer aanbieders gebruik van onze scores vanuit de benchmark.

1.3.5 OVERIGE ONTWIKKELINGEN Staat van de Nederlandse economie

De Nederlandse economie is in 2023, voor prijsveranderingen gecorrigeerd, met 0,1 procent gegroeid. Dat was een stuk minder dan in 2021 en 2022, toen de economie met een groei van respectievelijk 6,2 en 4,3 procent sterk herstelde van de coronapandemie in 2020. Twee jaar op rij met deze groeicijfers waren deze eeuw nog niet voorgekomen. De bescheiden groei in 2023 ging samen met een hoge inflatie en een gestegen rente. Verder was het volume van de wereldhandel lager dan in 2022. (Bron: CBS.nl)

Belangrijke thema's in 2023

Onder institutionele beleggers kwam naast klimaatverandering en de energietransitie, biodiversiteit als belangrijkste thema op de agenda. Beleggers blijken met name nog moeite te hebben met dataverzameling en -analyse op dit thema en geven dit vaak aan als reden om er nog niet mee aan de slag te gaan. Dat geldt overigens ook voor sociale thema's als kinderearbeid en mensenrechten.

1.3.6 BEURSPRESTATIES

Tegen de verwachtingen in presteerden de beurzen goed in 2023. De diepe recessies in de VS en Europa bleven uit en de inflatie daalde sneller dan verwacht. Waar de AEX in 2022 maar liefst 14% aan punten verloor, steeg ze in 2023 met 17%. Nederlandse bedrijven als ASMI, BESI en Philips presteerden vele malen beter dan aanvankelijk gedacht.

1.4 LEDEN

In 2023 heeft de VBDO één nieuw institutioneel lid mogen verwelkomen. 4 leden hebben opgezegd. Daarmee stond eind 2023 het totale aantal op 73 institutionele leden en 385 particuliere leden.

De communicatie met bestaande en nieuwe leden is belangrijk. De VBDO inventariseert steeds de wensen en belangen van de leden om de waarde van het lidmaatschap goede inhoud te geven.

1.5 WOORD VAN DANK

Er rest mij het uitspreken van mijn hartelijke dank aan al onze leden, partners, teamleden en vrijwilligers voor alle inzet en de mooie resultaten die we samen hebben behaald.

Met vriendelijke groeten,

Angélique Laskewitz

Algemeen Directeur VBDO

Engagement thema's 2023

Sinds 1995 zijn we trouw bezoeker van algemene aandeelhoudersvergaderingen (AVA's). Jaarlijks stellen we kritische vragen aan de bestuurders (engagement) van om en nabij 40 Nederlandse, beursgenoteerde bedrijven, ter bevordering van een duurzame bedrijfsvoering.

Die vragen stellen we naar aanleiding van een drietal ESG (milieu, sociale en bestuurlijke) -thema's. Jaarlijks wisselen we één thema, waardoor we actueel blijven en over meerdere jaren zicht krijgen op de prestaties van bedrijven.

De focus van de VBDO lag in 2023 bij haar activiteiten op drie hoofdthema's: biodiversiteit (E), werkomstandigheden in de ketens (S) en lobbyen (G).

BIODIVERSITEIT (MILIEU THEMA, SDG 14 & 15)

Het milieuthema van de VBDO voor 2022 en 2023 was 'biodiversiteit'. We zijn bekend met dit thema omdat we ons in onze 27-jarige geschiedenis driemaal eerder op hebben gericht (2003-2005, 2010-2013 en onder 'natuurlijk kapitaal' in 2017-2018). We zien een verhoogde interesse in dit onderwerp van financiële markten, bedrijven en regelgevers, maar er moet nog veel meer worden gedaan voor het afvlakken van de curve van natuurverlies. In het Nature's 2020 Living Planet Report van het WWF staat dat de populaties van wilde dieren sinds 1970 met 68% zijn afgenomen. Er is dus geen tijd te verliezen voor het oplossen van deze crisis. De VBDO vraagt om een duidelijke visie voor bedrijfsactiviteit op biodiversiteit. We willen weten in hoeverre bedrijven verantwoordelijkheid nemen en bijdragen aan een netto-nulverlies aan biodiversiteit, of op de lange termijn zelf milieu-positief worden.

De VBDO is zich ervan bewust dat biodiversiteit en de biologische diversiteit van soorten niet direct voor alle bedrijven even belangrijk is, maar alle bedrijven vertrouwen op goederen en diensten die op zijn minst zijn gekoppeld aan natuurlijk kapitaal. Daarom wordt van bedrijven verwacht dat ze risico's en kansen identificeren op basis van onderwerpen als landgebruik, luchtkwaliteit, watergebruik en -kwaliteit, klimaat en bodem. Zowel voor hun eigen bedrijfsvoering als in hun toeleveringsketens. Hoewel het rapporteren van impact en externe effecten centraal staat, zal de VBDO zich vooral richten op de natuur- en biodiversiteitsgerelateerde strategie van een bedrijf, relevante KPI's en de uitvoering van mitigerende maatregelen.

WERKOMSTANDIGHEDEN IN TOELEVERINGSKETENS (SOCIAAL THEMA, SDG 8)

Bedrijven beïnvloeden mensenrechten op welke plek of manier ze ook opereren. VBDO verwacht van bedrijven dat ze de UN Guiding Principles on Business and Human Rights onderschrijven en de werkomstandigheden van

werknemers in de keten hier onderhevig aan maken. Bedrijven kunnen het beste proactief werken binnen de sector, met lokale stakeholders en NGO's. Ook moeten ze samenwerken met leveranciers voor het verbeteren van due diligence praktijken, het stellen van relevante doelstellingen en het opstellen van KPI's voor het meten van vooruitgang.

LOBBYEN (BESTUURLIJK THEMA, SDG 17)

De VBDO verwacht van bedrijven dat zij transparant zijn over hun belangenbehartigings- en lobbyactiviteiten, zo ook hun aangesloten brancheverenigingen. De belangrijkste focus van de VBDO ligt op (1) het publieke standpunt van de onderneming en haar brancheorganisatie over relevante wetgeving, (2) het belangenbehartigings- en lobbybeleid van de onderneming en (3) de implementatie en (4) transparantie.

2. Verslag van het bestuur

2023 was wederom een succesvol jaar voor de VBDO, waarop het bestuur met volle tevredenheid terugkijkt. De doelstellingen die zijn nagestreefd, komen voort uit het strategisch beleidsplan 2022-2025.

2.1 STRATEGIE

2.1.1 POSITIONERING EN DOELSTELLINGEN

In 2023 heeft de VBDO haar impact verder kunnen vergroten, onder andere door een groter bereik te generen via publieke media, fysieke en online evenementen en de groei van haar eigen kanalen.

Qua realisatie van de doelstellingen hebben ook dit jaar onder andere zowel de benchmarks als de themastudies over impact investing en plastic vervuiling bijgedragen aan het stimuleren van duurzame activiteiten van de kapitaalmarkt. Naar de toekomst kan daarbij net als het voorgaande jaar nog sterker worden gestuurd op reële (real-world) impact.

De organisatie was al goed zichtbaar op thema's als klimaat, mensenrechten en biodiversiteit en zal zich hierop blijven profileren.

Als strategische doelen voor de periode 2022 - 2025 zijn vastgesteld:

- Het verder ontwikkelen en profileren van haar kennisleiderschap;
- Het verder ontwikkelen van de positie van de vereniging, waarbij zij zich financieel relatief eenvoudig en stabiel kan bedruipen (leden)contributies en (grote, meer jaren) projecten;
- Ledenwerving, met nadruk op het werven van institutionele leden.

Onze focus ligt daarbij op:

Van proces naar uitkomsten. Ons accent verschuift naar concrete verandering in de wereld die plaatsvindt als gevolg van activiteiten en het gedrag van beleggers en ondernemingen – van proces naar uitkomsten.

Extra aandacht voor de middenmoot. We zullen de koplopers nog scherp houden, maar vooral bij de middenmoot en de achterblijvers (samen een enorm volume) is veel te doen, en is duurzaamheid vaak nog niet verankerd. Dit geldt ook bij ondernemingen en vermogensbeheerders.

Richting en vaart geven aan vervolgstappen. Daartoe maken we steeds expliciet wat we verwachten van onze doelgroepen, nu en in de toekomst. Bijvoorbeeld; wat bedoelen we precies als we 'duurzaam' zeggen; hoe verankeren we Doe Het Zelf in (het bestuur van) een organisatie; hoe ziet de toekomstige best practice eruit; hoe voer je dat uit in de praktijk? Met al deze aspecten kan de VBDO helpen en richting geven. Collectief voor de onderdelen van de sector en ook 1-op-1, waar gewenst.

Focus op Nederland. Nederland is en blijft de basis, succes zullen we waar mogelijk internationaal exporteren.

Duurzaamheid verankeren in organisaties. VBDO verankert duurzaamheid bij organisaties, door het stimuleren van expliciet tot uiting komen duurzaamheid in strategie en bestuur, alsmede door het stimuleren van intrinsieke motivatie van duurzame ontwikkeling bij partijen.

Ontbrekende schakels in de keten: benchmark voor vermogensbeheerders. Vanwege de enorme rol die vermogensbeheerders spelen in de financiële sector als leveranciers van beleggingsoplossingen, gaat de VBDO ook voor hen een benchmark construeren. Dat is de eerste prioriteit. Later komen dataleveranciers en rating agencies in het zicht.

Bij het realiseren van de strategie, zullen we voortdurend de aandacht richten op de vraag hoe we onze invloed kunnen maximaliseren.

2.1.2 LEDEN

Eind 2023 had de VBDO 74 institutionele leden en 385 particuliere leden.

2.1.3 FINANCIËEL

Voldoende financiële armslag is ondersteunend aan de VBDO om zich goed te kunnen focussen op haar missie. Er zijn conform doelstelling meer inkomsten gerealiseerd, met name dankzij ontvangst van meer contributiegelden.

2.2 BESTUUR

Het bestuur kwam in 2023 4 keer bij elkaar. De vergaderingen werden in overleg met de bestuursvoorzitter voorbereid door de directie. Aan de orde kwamen onder meer de strategie, het beleidsplan en de financiële stand van zaken.

Foto: Lily Banse

2. Verslag van het bestuur

2.3 RESERVE

De algemene reserve is gegroeid van € 227.178,- naar € 233.465,-. Het bestuur heeft als beleid een algemene reserve aan te houden ter grootte van maximaal zes maanden van de jaarlijkse begrote structurele lasten. Uitgaande van de structurele lasten in 2023 - dit zijn de personeels- en huisvestingskosten - ligt de gewenste omvang van de algemene reserve op ca. € 460.000 t.o.v. € 430.000 in 2022. De VBDO streeft ernaar de reserve tot dit bedrag te laten groeien binnen een termijn van vijf jaar.

2.4 FINANCIËLE RESULTATEN

Het bestuur is verheugd met het positieve financiële resultaat dat behaald is in 2023. Het behaalde resultaat komt uit op een bedrag van € 6286,-.

2.5 RISICOANALYSE EN BEHEERSING

De VBDO heeft doelen gesteld gebaseerd op de beheersing van mogelijke risico's en de impact van onvoorziene gebeurtenissen. Om de algemene reserve verder aan te vullen en om de continuïteit van de organisatie te waarborgen, is er in 2023 volgens doelstelling – en met succes – aandacht geweest voor de verdere uitbreiding van inkomsten van leden.

2.6 TOEKOMSTVERWACHTING

Vanaf 2022 werkt de VBDO conform het beleidsplan 2022-2025. Hierin streven we enerzijds naar handhaving en versterking van haar huidige positie als kennis- en netwerkorganisatie en anderzijds zal er aandacht komen voor specifieke thema's, waarbij het uitgangspunt is de financiële sector te bewegen tot reële impact.

Voor een overzicht van de begroting 2023 wordt verwezen naar pagina 39 van dit jaarverslag. De VBDO heeft er alle vertrouwen in dat zij haar ambities zal realiseren. Voldoende financiële slagkracht maakt ook dat de VBDO verder kan investeren in haar medewerkers door het bieden van ontwikkelingskansen.

De vooruitzichten voor 2023 zijn goed en het bestuur kijkt er met veel vertrouwen naar uit dat de impact van de VBDO zal blijven groeien in de toekomst.

Namens het bestuur bedank ik de leden voor het aan ons geschonken vertrouwen.

Jeroen van der Put
Bestuursvoorzitter

3. De Vereniging van Beleggers voor Duurzame Ontwikkeling

De VBDO is de enige vereniging van aandeelhouders en beleggers in Nederland die zich specifiek richt op duurzaamheid, met als doel om de belangen te behartigen van de institutionele en particuliere leden die willen bijdragen aan de duurzame ontwikkeling van de kapitaalmarkt.

De ideale samenleving is volgens de VBDO een duurzame samenleving die voorziet in de behoefte van iedereen. Zowel nu, als in de toekomst. Een evenwichtige verdeling van aandacht voor sociale, ecologische en economische waarden is een voorwaarde voor een duurzame samenleving.

Geldstromen bepalen in belangrijke mate de vorming van een duurzame samenleving. Daarom richt de VBDO zich op het verduurzamen van de kapitaalmarkt. De kapitaalmarkt bestaat voor de VBDO uit meerdere partijen. Aan de ene kant zijn er de beleggers, zowel institutioneel als particulier. Aan de andere kant zijn er de ondernemingen waarin wordt belegd. De focus ligt daarbij op Nederland in een internationale, voornamelijk Europese context.

3.1 UNIEKE POSITIE

De VBDO treedt op in het maatschappelijk debat over duurzaamheid. Omdat de VBDO voornamelijk aandeelhouders vertegenwoordigt, voert zij dit debat met beursgenoteerde ondernemingen en institutionele beleggers, zoals pensioenfondsen, verzekeraars en banken. VBDO's leden bestaan uit een mengeling van verschillende institutionele en particuliere leden. De institutionele leden bestaan uit financiële organisaties, adviseurs, dataproviders en maatschappelijke organisaties. De VBDO heeft als multi-stakeholder-organisatie een unieke positie en vervult vaak een bemiddelende rol tussen de verschillende groepen.

3.2 VBDO'S ACTIVITEITEN

De VBDO stimuleert financiële instellingen en beursgenoteerde ondernemingen om meer en beter te presteren op het gebied van duurzaam beleggen als ook om hun eigen bedrijfsvoering te verduurzamen. VBDO doet dit door onderzoeken en benchmarks uit te voeren. Dit doet zij ook door seminars en conferenties te organiseren gericht op kennisdeling en op het versterken van netwerken op het gebied van duurzaam beleggen en ondernemen. Ook stelt de vereniging ieder jaar vragen op aandeelhoudersvergaderingen over specifieke duurzame thema's. Engagement is een belangrijk instrument voor de VBDO om bij te dragen aan de verduurzaming van de kapitaalmarkt. Ten slotte biedt de VBDO oplossingen, *lessons learned* en *best practices* aan.

3.3 GOVERNANCE

De verantwoordelijkheid voor de uitvoering van de dagelijkse werkzaamheden en de aansturing van de medewerkers ligt bij de directeur, die aan het bestuur de verantwoording aflegt. Het bestuur heeft voornamelijk een toezichhoudende functie en bestuurt op afstand. Op basis van de door de Algemene Ledenvergadering vastgestelde visie, missie en strategie stelt het bestuur het jaarplan en de daaraan gekoppelde begroting vast. De begroting wordt ter kennisgeving voorgelegd aan de Algemene Ledenvergadering. Het bestuur van de VBDO bestaat uit minimaal drie en maximaal zeven personen, die door de algemene

vergadering worden benoemd. Een bestuurslid treedt uiterlijk vier jaar na zijn (her)benoeming af, volgens het vastgestelde rooster van aftreden. Een aftredend bestuurslid is slechts eenmaal herkiesbaar. De vergoedingen van het bestuur worden alleen gegeven op basis van gemaakte onkosten. Het bestuur stelt het rooster van aftreden vast.

3.4 INSPRAAK VAN LEDEN

De VBDO heeft institutionele en particuliere leden. De leden zijn geïnteresseerd of werkzaam in het veld van duurzaam beleggen en/of duurzaam ondernemen. De vereniging organiseert ieder kwartaal een

platformoverleg voor de institutionele beleggers. Nieuwe initiatieven en samenwerkingsverbanden worden besproken. Kennis en ervaring op het terrein van duurzaam beleggen worden uitgewisseld. Tijdens de jaarlijkse Algemene Ledenvergadering kunnen alle leden van de VBDO vragen stellen en invloed uitoefenen binnen de vereniging.

3.5 INTERNATIONALE NETWERKEN

De VBDO is aangesloten bij een aantal internationale netwerken. Hierdoor draagt de VBDO bij aan de verspreiding van kennis en expertise over duurzaam beleggen en duurzaam ondernemen.

3. De Vereniging van Beleggers voor Duurzame Ontwikkeling

De Global Sustainable Investment Alliance (GSIA) is een wereldwijd samenwerkingsverband voor duurzaam beleggen. GSIA brengt regelmatig een rapport uit over trends binnen de duurzame beleggingsmarkt: het [Global Sustainable Investment Review](#). De VBDO onderhoudt ook nauwe contacten met haar SIF-zusterorganisaties op Europees niveau.

De door de VN geïnitieerde **Net-Zero Asset Owner Alliance (NZAOA)** is een ambitieuze groep van asset owners. De alliantie heeft een publieke toezegging gedaan voor het transformeren van investeringsportefeuilles naar een Net-Zero-uitstoot van broeikasgassen tegen 2050. De alliantie richtte zich in 2021 met name op het versterken met nieuwe asset owners en haar boodschap kracht bijzetten op de COP26 in Glasgow. De VBDO en WWF-NL werken samen om deze alliantie bij Nederlandse investeerders onder de aandacht te brengen en er een gezamenlijke dialoog over te voeren.

3.6 MEDIA EN COMMUNICATIE

3.6.1 BEREIK

In 2020 werd voor het eerst het bereik van de verschillende VBDO-kanalen bijgehouden. De afgelopen jaren is met name bij Google veel veranderd wat betreft (methodiek voor) het bijhouden van data zoals aantal bezoekers en bekeken pagina's, waardoor gegevens niet altijd even goed kunnen worden vergeleken.

Website

We zien tussen 2021 en 2022 een daling van het aantal sessie met 15% (van 32.000 naar 27.200). Dit kwam met name door de grote aandacht voor de verzekeraarsbenchmark in 2021 (die niet is uitgegeven

in 2022) en het in 2021 georganiseerde lustrum. Buiten deze excessen is het gemiddelde bereik van de website in dezelfde periodes nagenoeg gelijk gebleven of licht gestegen.

In 2023 introduceerde Google een nieuwe methodiek voor het meten van website-data. Zo werden voorheen "sessies" gemeten (één bezoeker die al dan niet meerdere keren / sessies op de website doorbrengt) en wordt nu uitgegaan van gebruikers (bezoekers). Het aantal sessies in 2022 betrof 27.800. In 2023 bezochten 23.500 personen onze website. Het aantal paginaweergaven steeg van 64.300 naar 122.200.

Direct mailings

Het totaal aantal adressen waarnaar de nieuwsbrief is verzonden, steeg in 2022 van 13.000 naar 15.500. Dit kwam onder andere door het verwerken van nieuwe adressen uit een oud systeem. Vanuit marketing- en communicatie aandacht zette deze stijging in 2023 voor beide lijsten door met ongeveer 300 nieuwe abonnees per lijst.

Foto: Barca Felix-Fuchs

Social media

Het gebruik van Twitter door de VBDO is door de enorme veranderingen aan het medium door Elon Musk in 2023 nagenoeg stopgezet. Het platform biedt helaas niet langer de mogelijkheden en het publiek om zinvol invulling te geven aan onze boodschap.

Wel is er een nieuw kanaal op YouTube gestart, genaamd Better World Business. Dit biedt een podium aan startende impactondernemers, die door de VBDO met een kritische lens worden bekeken en beoordeeld.

Het aantal volgers op LinkedIn steeg met bijna 300 personen naar ruim 2.370 volgers eind 2023.

3.6.2 DATAVERZAMELING

Hoewel een groeiend bereik een positieve ontwikkeling is, is het ook van belang te onthouden dat de focus moet blijven liggen op het bereiken van de juiste personen. Waaronder met name bestuurders van bedrijven en financiële instellingen, financieel experts, analisten en adviseurs en duurzaamheidsmanagers.

Voor het bereiken van de juiste doelgroepen zijn in 2022 verdere aanpassingen gemaakt voor het verkrijgen van doelgroep gegevens. Zo werd er naast de contactgegevens ook data verzameld over de (type) organisatie en functie van personen die met de VBDO in aanraking komen. In 2023 zijn er specifieke duurzaamheidsthema's aan deze data toegevoegd per contactpersoon en is onze berichtgeving hier (verder) op afgestemd,

3.6.3 PR

De VBDO is daarnaast ruim 70 keer verschenen in verschillende online en fysieke media, waaronder (meermaals in) Het Financieel Dagblad, PensioenPro, de Telegraaf, Trouw, BNR Radio, Financial Investigator en Executive Finance.

In mei is er veel internationale media-aandacht gegenereerd voor de oproep van investeerders voor het verminderen van plasticgebruik, waarin VBDO een leidende positie inneemt. Berichtgeving hierover is onder meer verschenen in of op ESG investor, ESG Clarity en de Financial Times.

3.6.4 ONTWIKKELING WEBSITE, SEO EN SEA

In 2020 zijn het [opinie en webinar](#) gedeelte toegevoegd aan de website. Onder laatst genoemde kunnen de opgenomen webinars worden teruggezien. In 2021 is er een gedeelte voor [podcasts](#) toegevoegd aan de website, alsmede gewerkt aan [verbeterde zoekfunctionaliteit](#).

In 2022 is er extra aandacht besteed aan zoekmachine-optimalisatie (SEO), wat o.a. geresulteerd heeft in een snellere en meer stabiele website en een hogere page ranking op zoekmachines.

In 2023 is er geëxperimenteerd met Search Engine Advertising (SEA) op Google, via Google Grants. Met Grants wordt er onder voorwaarden advertentie-budget beschikbaar gesteld voor maatschappelijke organisaties. Helaas leverde adverteren via Grants voor de VBDO weinig extra verkeer op naar de website of onze publicaties, omdat de concurrentie op de zoektermen te hoog bleek voor de beschikbaar gestelde budgetten.

Het VBDO team

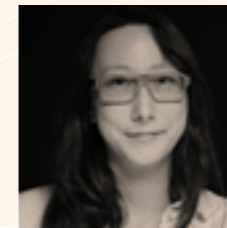
Angélique Laskewitz
Executive Director

Fatima Achouitar
Manager Finance & Operations

Jacqueline Duiker
Senior Manager Sustainability
& Responsible Investment

Sara Heinsbroek
Project Manager Sustainability
& Responsible Investment

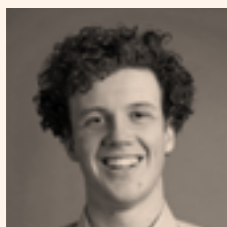
Olivier Hofman
Manager Communicatie & PR

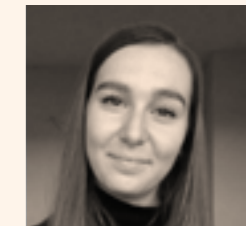
Freek van Til
Project Manager Sustainability
& Responsible Investment

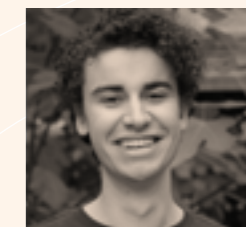
Florine Kits van Heijningen
Project Manager Sustainability
& Responsible Investment

Stijn Scholten
Project Manager Sustainability
& Responsible Investment

Emiek Heemstra
Project Manager Sustainability
& Responsible Investment

Maarten Busch
(nieuw in dienst)
Project Manager Sustainability
& Responsible Investment

Het VBDO bestuur

BESTUURSVORZITTER
J.K.H. van Dam
(functie beëindigd)

Datum benoeming: **15 mei 2017**

Einde termijn: **25 mei 2023 (tweede termijn)**

Werkzaam als: **Principal Director Investment Strategy, PGM**

BESTUURSVORZITTER
J. van der Put

Datum benoeming: **25 mei 2023**

Einde termijn: **2027 (eerste termijn)**

Werkzaam als: **Bestuurder Adviseur Pensioenfondsen**

BESTUURLID
H. Van Eeghen
(functie beëindigd)

Datum benoeming: **22 april 2015**

Einde termijn: **22 april 2023**

Werkzaam als: **CEO, Synergos**

RELEVANTE NEVENFUNCTIES

- Bestuur twee familiefondsen
- Bestuur Peace Jam Europe
- Adviseur WhyDonate
- Adviseur Opportunity Internation

BESTUURLID
L. Wijnands

Datum benoeming: **14 mei 2019**

Einde termijn: **25 mei 2027 (tweede termijn)**

Werkzaam als: **Global Head of Sustainability, ING**

PENNINGMEESTER
A. Jansen

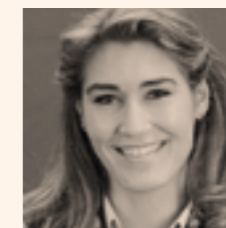
Datum benoeming: **6 okt 2016**

Einde termijn: **2024 (tweede termijn)**

Werkzaam als: **Chief Investment Officer, LaatBloeien**

RELEVANTE NEVENFUNCTIES

- Bestuurslid/penningmeester Club of Rome – Dutch Association
- Bestuurslid/penningmeester KWS Fonds

BESTUURLID
J. van Leeuwen

Datum benoeming: **23 mei 2022**

Einde termijn: **2026 (eerste termijn)**

Werkzaam als: **Pensioenbestuurder, FNV**

RELEVANTE NEVENFUNCTIES

- Bestuurslid Pf Vervoer
- Bestuurslid PNO media
- Bestuurslid Architectenbureaus
- Redactieraadslid Financial Investigator

4. Activiteiten van de VBDO

De missie van de VBDO is het verduurzamen van de kapitaalmarkt. Daarvoor gebruikt zij de drie eerdergenoemde instrumenten: Engagement, Benchmarks en Thought Leadership.

4.1 ENGAGEMENT

2023 | Collective engagement – Plastic vervuiling aan de vraagzijde

In samenwerking met een grote groep investeerder voeren we collectieve op het plastic gebruik en plastic vervuiling van (voedsel)retailers in West-Europa. Dit traject focust zich op de vraag kant, die wordt gefaciliteerd door retailers, met name grote supermarktketens.

Op 17 oktober bracht de VBDO een verklaring uit, waarin we waarschuwen dat de hele levenscyclus van plastic een serieuze en groeiende bedreiging vormt voor het milieu, het klimaat, de biodiversiteit, mensenrechten en de volksgezondheid. De verklaring werd ondertekend door bijna 200 investeerders wereldwijd, met een gezamenlijk vermogen van ruim US\$ 10 biljoen. Het nieuws werd uitgebreid opgepakt door de nationale- en internationale media.

Op 8 november stuurden we met een coalitie van 30 institutionele beleggers een brief aan de leden van de High Ambition Coalition (HAC). [De brief riep de HAC op om vast te houden aan een ambitieuze aanpak voor een robuust, effectief en juridisch bindend Global Plastic Treaty \(GPT\)](#), waarvan de derde gespreksronde half november 2023 van start ging.

2023 | Collectieve engagement nikkel mijnbouw en waardeketen

In 2023 is VBDO een samenwerking aangegaan met Rainforest Foundation Norway (RFN) om een collectief engagement initiatief op te zetten omtrent de nikkel waardeketen als cruciaal onderdeel van de energietransitie. In september is een ronde tafel georganiseerd voor geïnteresseerde investeerders waarin het onderwerp centraal stond aan de hand van presentaties van VBDO, Rainforest Foundation Norway en hun partners uit Indonesië: ICEL, Madani en Walhi Maluku.

Vanuit het onderzoek van RFN naar de nikkel waardeketen is een aantal verwachtingen opgesteld omtrent verantwoord ketenbeheer en mijnbouw voor automakers en batterijproducenten. Dit is gebundeld in het investor expectations statement dat eind november is afgerond. Investeerders kunnen zich tot eind januari aansluiten bij dit collectieve engagement initiatief door het statement te ondertekenen. In 2024 zullen de eerste engagement gesprekken plaatsvinden met bedrijven zoals Tesla, Stellantis en BMW.

25 Mei | VBDO algemene ledenvergadering

Op 25 mei vond de algemene ledenvergadering van de VBDO plaats, waar tijdens het voltallige bestuur succesvol is gedechargeerd. Bestuursvoorzitter Jaap van Dam droeg het stokje over aan Jeroen van der Put. Op de ALV werd ook medegedeeld dat bestuursleden Henri van Eeghen en Karen Maas in april 2023, respectievelijk oktober 2022 reeds afscheid hadden genomen.

29 Jun | AGM engagement report & seminar

Al ruim een kwart eeuw is de VBDO trouw bezoeker van algemene aandeelhoudersvergaderingen (AVA's/AGMs). Jaarlijks stellen we kritische vragen aan de bestuurders van om en nabij 40 Nederlandse, beursgenoteerde bedrijven, ter bevordering van een duurzame bedrijfsvoering. De vragen worden gesteld binnen drie, driejaarlijks wisselende thema's. Voor 2023 waren dit lobbyen, werkomstandigheden in de keten en biodiversiteit.

De resultaten van onze engagement zijn gebundeld in het rapport [AGM Engagement Report 2023 Moving Forward Together](#) en gepresenteerd tijdens het [VBDO AGM engagement seminar 2023](#), met als thema de EU CSRD.

4.2 BENCHMARKS

6 Sep | Seminar & publicatie benchmark verantwoord beleggen door verzekeraars 2023

Tijdens het seminar presenteerden we de belangrijkste resultaten van onze tweejaarlijkse benchmark verantwoord beleggen door verzekeraars: [Responsible Investment by Insurance Companies in the Netherlands 2023 - Confronting climate risks: a dual challenge](#). Er was in 2023 speciale aandacht voor het thema klimaatrisico's, waarin we ook een vergelijking trokken met prestaties van voorgaande jaren.

21 Nov | Publicatie en presentatie van de EU Tax Transparency Benchmark 2023

De VBDO doet jaarlijks [onderzoek naar belastingtransparantie](#) onder ruim 100 Europese bedrijven. Philips scoorde het hoogst van de in totaal 116 deelnemende bedrijven (51 uit Nederland en 65 uit de EU),

waar het gaat om Europese belastingtransparantie. Repsol scoorde het hoogst onder Europese ondernemingen (Nederlandse partijen niet meegenomen).

Naast de bekendmaking van de resultaten en inzichten van de benchmark, werd er tijdens het [seminar](#) aandacht besteed aan diverse ontwikkelingen op het gebied van fiscale transparantie en duurzaamheid.

27 Nov | Seminar & publicatie benchmark verantwoord beleggen door pensioenfondsen 2023

Tijdens het [seminar](#) presenteerden we de belangrijkste resultaten van onze jaarlijkse benchmark verantwoord beleggen door verzekeraars: [Benchmark on Responsible Investment by Pension Funds in the Netherlands 2023 - Navigating Uncharted Waters](#). Na zes jaar neemt Bpf BOUW de titel over van ABP en mag zichzelf koploper noemen op het gebied van verantwoord beleggen.

4.3 THOUGHT LEADERSHIP

31 jan | Online expertsessie Ontbossing en financiële besluitvorming

Tijdens de Online VBDO expertsessie Ontbossing en financiële besluitvorming: wat kunnen investeerders doen? – bespraken we de relaties tussen ontbossing, andere typen van landconversie en de financiële sector. We presenteerden onder meer de belangrijkste bevindingen uit het WWF-rapport Seeing the Forest for the Trees en gaven alle ruimte voor discussie met ons panel van experts van CDP, Deloitte, Robeco en WWF Brazilië.

4. Activiteiten van de VBDO

8 mrt | Publicatie themastudie Asset Managers Facing the Energy Transition

De energiesector is verantwoordelijk voor bijna driekwart van de mondiale uitstoot van broeikasgassen en daarmee een belangrijke speler. Vermogensbeheerders kunnen door middel van investeringen in energiebedrijven, de transitie naar een al dan niet duurzame sector vertragen of juist versnellen. De VBDO deed daarom [onderzoek bij vermogensbeheerders](#) naar de problemen en oplossingen op dit thema.

19 Sep | Seminar Biodiversity loss – mind the impact!

Dit evenement werd georganiseerd door VBDO lid AXA, met ondersteuning van de VBDO. Een groep deskundige sprekers vanuit AXA IM, VBDO, Iceberg datalab, ASN Bank, IUCN NL, verschillende Nederlandse pensioenfondsen en meer, bespraken tijdens het seminar we hoe financiële instellingen de curve van biodiversiteitsverlies effectief kunnen ombuigen.

10 Okt | HUMAN 2023: implementatie van de CSDDD

HUMAN is een samenwerkingsverband tussen EY, CNV Internationaal en ABN AMRO, dat zich inzet ter bespoediging van mensenrechten. Het thema van [HUMAN 2023](#) was de Corporate Sustainability Due Diligence Directive (CSDDD).

24 Okt | Publicatie themastudie en webinar Unraveling biodiversity for investors

[Het rapport](#), dat tot stand kwam met steun van AXA IM, benadrukt de groeiende rol van investeerders in het beschermen van biodiversiteit en de urgentie dat een gezonde planeet essentieel is voor een gezonde economie. De themastudie roept eveneens op tot een gecoördineerde inspanning van alle belanghebben-

den, voor het opnemen van biodiversiteit in financiële strategieën en besluitvorming.

De resultaten van de studie werden toegelicht tijdens [het gelijknamige webinar](#), dat mede tot stand kwam met steun vanuit WWF Nederland,

Jaarrekening 2023

5.1 BALANS PER 31 DECEMBER

(na resultaatbestemming)

	31-12-2023	31-12-2022
	€	€
ACTIVA		
Immateriële vaste activa		
software en licenties	-	-
Materiële vaste activa		
inventaris en apparatuur	3.913	3.945
Financiële vaste activa		
effecten	13.354	12.071
Vlottende activa		
vorderingen		
debiteuren	199.928	154.231
waarborgsom	905	905
voortuitbetaalde kosten en overlopende activa	11.568	16.658
totaal vorderingen	212.401	171.794
liquide middelen	118.527	139.478
totaal vlottende activa	330.928	311.272
TOTAAL ACTIVA	348.195	327.288
PASSIVA		
Eigen vermogen		
algemene reserve	233.465	227.179
bestemmingsreserve	-	-
Innovatiefonds	-	-
	233.465	227.179
Kortlopende schulden en overlopende passiva		
crediteuren	3.629	12.123
loonheffing en sociale premies	47.275	43.938
omzetbelasting	1.237	7.199
voortuitontvangen bedragen	4.755	11.425
nog te betalen kosten	57.834	25.424
	114.730	100.109
TOTAAL PASSIVA	348.195	327.288

5.2 STAAT VAN BATEN EN LASTEN

	WERKELIJK 2023	BEGROOT 2023	WERKELIJK 2022
	€	€	€
BATEN			
contributies	499.721	510.000	502.632
bijdrage innovatiefonds	41.343	50.000	47.237
projectbaten	460.731	460.000	355.453
financiële baten en lasten	1.597	1.000	- 5.084
diverse baten	11.429	1.000	981
TOTAAL BATEN	1.014.821	1.022.000	901.219
LASTEN			
personeel	842.855	838.000	722.984
reis- en verblijf	7.778	7.500	3.035
communicatie	12.053	20.000	16.633
huisvesting	39.063	37.000	37.176
algemeen	69.128	57.000	52.633
afschrijvingen	3.083	5.000	1.753
projectkosten	34.575	35.000	26.317
TOTAAL LASTEN	1.008.535	999.500	860.531
RESULTAAT	6.286	22.500	40.688
RESULTAATBESTEMMING			
<i>Toegevoegd aan:</i>			
algemene reserve	6.286	22.500	40.688
bestemmingsreserve	-	-	-
TOTAAL RESULTAATBESTEMMING	6.286	22.500	40.688

5.3 KASSTROOMOVERZICHT

	2023	2022
	€	€
Liquide middelen begin boekjaar	139.478	151.712
Liquide middelen einde boekjaar	118.527	139.478
AFNAME/TOENAME LIQUIDE MIDDELEN	- 20.951	- 12.234
<i>Kasstroom uit operationele activiteiten:</i>		
Resultaat	6.286	40.688
Afschrijvingen	3.083	1.753
	9.369	42.441
<i>Veranderingen in werkkapitaal:</i>		
Toename c.q. afname vorderingen	- 40.608	- 75.447
Toename c.q. afname schulden	11.652	19.917
	- 28.956	- 55.530
	- 19.587	- 13.089
<i>Kasstroom uit investeringsactiviteiten:</i>		
Investeringsactiviteiten:		
Immateriële vaste activa	-	-
Investeringsactiviteiten:		
Materiële vaste activa	- 2.647	- 3.835
Desinvesteringen in materiële vaste activa	-	-
Investeringsactiviteiten:		
Financiële vaste activa	1.283	4.690
	- 1.364	855
AFNAME/TOENAME	- 20.951	- 12.234

5.4 GRONDSLAGEN VAN WAARDERING EN RESULTAATBEPALING

De jaarrekening is opgesteld conform de richtlijn jaarverslaggeving van 'Kleine rechtspersonen afdeling C 1 organisaties zonder winststreven'

GRONDSLAGEN VAN WAARDERING

Immateriële en Materiële vaste activa

De immateriële vaste activa zijn opgenomen tegen historische aanschafwaarde. De afschrijvingstermijn is 5 jaar.

De materiële vaste activa zijn gewaardeerd tegen historische aanschaffingsprijs. Het gehanteerde afschrijvingspercentage bedraagt 20% voor inventaris, automatiseringsapparatuur wordt afgeschreven in 3 jaar, derhalve 33,33%. Alle inventaris wordt afgeschreven tot nihil. In het jaar 2023 is voor € 2647,- aan nieuwe bedrijfsmiddelen geïnvesteerd. Bedragen boven de € 450 worden geactiveerd.

Financiële vaste activa

Effecten zijn gewaardeerd tegen marktwaarde op balansdatum.

Onderhanden werk

Het onderhanden werk wordt gewaardeerd tegen de daaraan bestede kosten, zoals werk door derden etc. en de werkelijk bestede uren van het eigen personeel tegen vaste interne tarieven. Verminderd met een eventuele voorziening voor voorzienbare verliezen en in rekening gebrachte (deel-)facturen. Zodra een betrouwbare schatting kan worden gemaakt van het resultaat van het onderhanden werk, worden de opbrengsten en lasten in de winst en verliesrekening verwerkt naar rato van de voortgang van het stadium van voltooiing van het project. (Percentage of Completion). Het stadium van voltooiing van het onderhanden werk wordt bepaald op basis van het percentage van de gemaakte kosten ten opzichte van de meest recente inschatting van de in totaal verwachte kosten.

Overige activa en passiva

De vorderingen, liquide middelen, voorziening, schulden en overlopende activa en passiva worden opgenomen tegen nominale waarde; Waardering van vorderingen geschiedt eventueel onder aftrek van een voorziening wegens oninbaarheid, gebaseerd op een individuele beoordeling van de vorderingen.

GRONDSLAGEN VAN RESULTAATBEPALING

Projecten

De kosten van de in deze jaarrekening opgenomen projecten bestaan uit toegerekende directe lasten, overhead en personele lasten. De allocatie van de overhead en personele lasten is berekend op basis van de werkelijk gemaakte uren zoals verantwoord in het urenregistratiesysteem van de VBDO. Op meerjarige projecten wordt – in overleg met de opdrachtgever – jaarlijks het projectresultaat bepaald en aan de opdrachtgever in rekening gebracht.

Bepaling resultaat

Het resultaat wordt bepaald als het verschil tussen baten en lasten over het boekjaar. De baten worden verantwoord in het verslagjaar waarin deze zijn gerealiseerd. De kosten worden toegerekend aan het verslagjaar waarop zij betrekking hebben.

Continuïteit

Het overschot op de staat van baten en lasten over 2023 bedraagt € 6286,-, de reserves belopen per 31 december 2023 € 233465,- positief. De jaarrekening is opgesteld op basis van de continuïteitveronderstelling.

5.5 VERSCHILLENANALYSE

BALANS

In 2023 is ten laste van de post materiële vaste activa in totaal € 2647,- geïnvesteerd voor de de aanschaf van overige computerapparatuur.

De aandelen, die wij aanhouden voor het uitoefenen van stemrecht op de AVA's, zijn in het verslagjaar in waarde toegenomen tot een bedrag van € 13.354,-.

De post debiteuren is in 2023 toegenomen tot een bedrag van € 199.928,-. Er is in het verslagjaar geen voorziening getroffen voor oninbare vorderingen.

De liquide middelen namen met circa € 20.000,- af tot een totaalbedrag van € 118.527,-.

Voor de bestemmingsreserve innovatiefonds is in 2023 van zowel institutionele leden als particuliere leden een totale bijdrage van € 41.343,- ontvangen. Met deze bijdrage heeft de VBDO een nieuwe en innovatieve project gefinancierd, waarvoor geen financiering kon worden verkregen. Voor een overzicht van deze projecten en het verloop van de bestemmingsreserve in het boekjaar wordt verwezen naar de toelichting op de balans op pagina 36 van dit jaarverslag.

STAAT VAN BATEN EN LASTEN

De institutionele leden zijn in 2023 licht afgenomen. Hierdoor daalden deze contributies met ruim 1% tot een bedrag van € 499.721,-. De bijdrage van € 41.343,- aan de bestemmingsfonds innovatiefonds is ook licht afgenomen.

De externe projectfinanciering is nagenoeg gelijk aan de begroting van 2023 en kwam daarmee uit op een totaalbedrag van € 460.731,-.

Ten opzichte van de realisatie 2022 stegen de totale baten (contributies, projectbaten en overige baten) in het verslagjaar met circa 12% naar een totaalbedrag van € 1.014.821,-.

De post personeelskosten stijgt in het verslagjaar ten opzichte van de realisatie 2022 met 17%. Het percentage aan projecten doorberekende personeelskosten is gedaald in 2023 met 2% en kwam daarmee uit op een bedrag van € 550.425,-.

De uitgaven voor de post communicatie daalden in 2023 met circa 25% ten opzichte van de begroting. Deze afname werd veroorzaakt door het niet kunnen organiseren van activiteiten die op de planning stonden.

Ten opzichte van de realisatie 2022 stegen de totale lasten in het verslagjaar met circa 17% naar een totaalbedrag van € 1.008.535,-.

5.6 TOELICHTING OP DE BALANS

(activa)

IMMATERIËLE VASTE ACTIVA	ECORGANIZER		TOTAAL
	€		€
Stand per aanvang boekjaar			
aanschafwaarde	20.019		20.019
cumulatieve afschrijving	- 20.019		- 20.019
boekwaarde aanvang boekjaar	-		-
Mutaties in het boekjaar			
investeringen	-		-
desinvesteringen	-		-
afschrijvingen	-		-
totaal mutaties in het jaar	-		-
Stand per ultimo boekjaar			
aanschafwaarde	20.019		20.019
cumulatieve afschrijving	- 20.019		- 20.019
boekwaarde einde boekjaar	-		-
	INVENTARIS	APPARATUUR	TOTAAL
	€	€	€
MATERIËLE VASTE ACTIVA			
Stand per aanvang boekjaar			
aanschafwaarde	10.999	46.015	57.014
cumulatieve afschrijving	- 9.560	- 46.624	- 56.184
Boekwaarde aanvang boekjaar	1.439	- 609	830
Mutaties in boekjaar			
investeringen	404	2.647	3.051
desinvesteringen	-	-	-
afschrijvingen	- 518	- 2.565	- 3.083
Totaal mutaties in het jaar	- 114	82	- 32
Stand per ultimo boekjaar			
aanschafwaarde	11.403	48.662	60.065
cumulatieve afschrijving	- 9.446	- 46.706	- 56.152
stand einde boekjaar	1.957	1.956	3.913

5.6 TOELICHTING OP DE BALANS

(activa)

FINANCIËLE VASTE ACTIVA	31-12-2023	31-12-2022
	€	€
effecten		
Effectenrekening Rabobank	13.354	12.071
	13.354	12.071
VLOTTENDE ACTIVA		
debiteuren		
uitstaande vorderingen	199.928	154.231
af: voorziening oninbaar	-	-
	199.928	154.231
waarborgsom		
TNT depot bedrag	905	905
vooruitbetaalde kosten en overlopende activa		
nog te ontvangen interest	-	-
diverse vooruitbetaalde kosten	11.568	16.658
	11.568	16.658
LIQUIDE MIDDELEN		
ING betaalrekening	28.938	90.736
ING inbedrijfrekening	28	28
Rabobank rekening-courant	-	240
Rabobank beleggersrekening	2.123	1.509
Rabobank bedrijfsspaarrekening	104	104
ASN sparen zakelijk	87.334	46.861
	118.527	139.478

Alle liquide middelen zijn direct opeisbaar.

5.6 TOELICHTING OP DE BALANS

(passiva)

EIGEN VERMOGEN	01.01.2023	Toevoeging	Onttrekking	Mutatie 2023	31.12.2023
	Stand				Stand
Algemene reserve	€ 227.179,	€ 6.286,		€ 6.286	€ 233.465
Bestemmingsreserve Innovatiefonds	-	€ 61.360,	€ 61.360	-	
	€ 227.179,	€ 67.646,	€ 61.360	€ 6.286	€ 233.465

De algemene reserve heeft ten doel de continuïteit van de organisatie voor een langere periode te waarborgen. Voor de omvang van deze reserve hanteert het bestuur een normering, die gelijk is aan de helft van de voor dat jaar begrootte personeels- en huisvestingskosten.

Voor 2023 kan de omvang van de algemene reserve becijferd worden op een bedrag van € 460.000; aan het einde van het boekjaar en na verwerking van het resultaat komt deze reserve uit op een bedrag van € 233.465,-. In 2023 hebben zowel de institutionele- als de particuliere leden een extra financiële bijdrage geleverd aan de bestemmingsreserve Innovatiefonds. In totaal is voor het Innovatiefonds een bedrag van € 41.343,- ontvangen; De bestedingen in het boekjaar bedragen € 61.360,-. Uit het Innovatiefonds is in 2023 de volgende project gefinancierd:

PROJECT	OMSCHRIJVING	Totale projectkosten	T.L.v. Innovatiefonds
22.893	Herziening methodologie BM	€ 61.360	€ 41.343
		€ 61.360	€ 41.343

KORTLOPENDE SCHULDEN EN OVERLOPENDE PASSIVA	31-12-2023	31-12-2022
	€	€
Crediteuren		
Nog te betalen facturen	3.629	12.123
Loonheffing en sociale premies		
Aangifte loonheffing december	47.275	43.938
Omzetbelasting		
Aangifte omzetbelasting 4e kwartaal 2022	1.237	7.199
Vooruitontvangen bedragen		
Projectbaten vooruit ontvangen	4.755	11.425
Nog te betalen kosten		
Reservering vakantiegeld, verlofdagen	45.734	20.251
Accountant jaarcontrole	12.100	5.173
	57.834	25.424

NIET IN DE BALANS OPGENOMEN RECHTEN EN VERPLICHTINGEN

Er is een huurcontract afgesloten t.b.v. Pieterstraat 11 te Utrecht.

In 2023 bedroeg de huur € 8.375 per kwartaal; de maand september is huurvrij.

Het huurcontract is stilzwijgend verlengd.

5.7 TOELICHTING OP DE STAAT VAN BATEN EN LASTEN

BATEN	WERKELIJK 2023	BEGROOT 2023	WERKELIJK 2022
	€	€	€
contributies			
particulieren	10.407	10.000	13.793
institutionele leden	489.314	500.000	488.839
bijdrage Innovatiefonds	41.343	50.000	47.237
financiële baten en lasten	1.597	1.000	- 5.084
diverse baten	11.429	1.000	981
	554.090	562.000	545.766
ACTIVITEITEN BATEN	460.731	460.000	355.453

Hieronder volgt een specificatie van de baten van de in 2023 en 2022 gereedgekomen projecten.

De baten hebben betrekking op de in die jaren aan afnemers van onze diensten gefactureerde bedragen.

PROJECTEN	WERKELIJK 2023	BEGROOT 2023	WERKELIJK 2022
Benchmarks	216.850		157.763
Kennisoverdracht	143.251		176.800
Engagement	100.630		20.890
TOTALE ACTIVITEITEN BATEN	460.731	460.000	355.453

5.7 TOELICHTING OP DE STAAT VAN BATEN EN LASTEN

	WERKELIJK 2023	BEGROOT 2023	WERKELIJK 2022
	€	€	€
LASTEN			
personeel			
salarissen	624.614		569.862
sociale lasten	98.555		79.500
pensioenen	57.407		52.261
overige personeelskosten	62.279		21.361
	842.855	838.000	722.984
reis- en verblijf	7.778	10.000	3.035
communicatie			
Nieuwsbrieven en publicaties	2.902		3.621
websites	5.559		6.895
overige communicatie	3.592		6.117
	12.053	20.000	16.633
huisvesting			
huur kantoor	33.110		31.533
servicekosten	5.527		5.264
overige huisvesting	426		379
	39.063	37.000	37.176
algemeen			
kantoor	31.747		31.916
accountant	12.100		8.561
administratie	4.343		3.885
bestuur en raad van advies	-		-
overige algemene kosten	20.938		8.271
	69.128	55.000	52.633

Het bestuur heeft in 2023 geen aanspraak gemaakt op de reguliere onkostenvergoeding.

afschrijvingen			
inventaris	518		484
apparatuur	-		-
immateriële vaste activa	2.565		1.269
	3.083	7.500	1.753

5.8 BEGROTING 2023

	BEGROTING 2024	REALISATIE 2023	BEGROTING 2023
	€	€	€
BATEN			
Contributies institutioneel	510.000	489.314	500.000
Contributies particulier	10.000	10.407	10.000
Bijdragen Innovatiefonds	50.000	41.343	50.000
Financiële baten en lasten	1.000	1.597	1.000
Projectbaten	500.000	460.731	460.000
Overige baten	1.000	11.429	1.000
totaal	1.072.000	1.014.821	1.022.000
LASTEN			
Projectlasten kosten incl personeel	585.000	585.000	585.000
Personeel	895.000	842.855	838.000
doorrek naar project	- 555.000	- 550.425	- 550.000
Reis en verblijf	7.500	7.778	7.500
Communicatie	20.000	12.053	20.000
Huisvesting	40.000	39.063	37.000
Algemeen	60.000	69.128	57.000
Afschrijvingen	6.000	3.083	5.000
	1.058.500	1.008.535	999.500
TOTAAL	13.500	6.286	22.500

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

Aan: het bestuur van Vereniging van Beleggers voor Duurzame Ontwikkeling

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2023

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2023 van Vereniging van Beleggers voor Duurzame Ontwikkeling te Utrecht gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Vereniging van Beleggers voor Duurzame Ontwikkeling op 31 december 2023 en van het resultaat over 2023 in overeenstemming met Rijk C1 'Kleine organisaties-zonder-winststreven'.

De jaarrekening bestaat uit:

1. de balans per 31 december 2023;
2. de staat van baten en lasten over 2023; en
3. de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Vereniging van Beleggers voor Duurzame Ontwikkeling zoals vereist in de Verordening inzake de Onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening Gedrags- en Beroepsregels Accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Het jaarverslag omvat andere informatie, naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiele afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van Rijk C1 'Kleine organisaties-zonder-winststreven' is vereist voor het bestuursverslag en de overige gegevens.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van het bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming met Rjk C1 'Kleine organisaties-zonder-winststreven'.

Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met Rjk C1 'Kleine organisaties-zonder-winststreven'. In dit kader is het bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de vereniging in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de vereniging te liquideren of de activiteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is.

Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de vereniging haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken. Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fouten of fraude en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen.

Onze controle bestond onder andere uit:

- Het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing.
- Het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de organisatie.
- Het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan.
- Het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de organisatie haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een organisatie haar continuïteit niet langer kan handhaven.
- Het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen.
- Het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij communiceren met het bestuur onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Sliedrecht, 11 juli 2024

With Accountants B.V.

Digitaal ondertekend door:
Peter Alblas
July 11 2024 8:33 PM +02:00

P. Alblas RA

7. Duurzame bedrijfsvoering

7.1 INLEIDING

In dit hoofdstuk beschrijven we de sociale prestaties en milieuaspecten. De VBDO richt zich daarbij op de materialiteit van de sociale en milieu-indicatoren. De prestaties die in dit hoofdstuk staan, zijn betrekkelijk. Een verandering in de aantal FTE's heeft significante gevolgen voor de relatieve prestaties van de organisatie.

7.2 SOCIALE PRESTATIES

7.2.1 WERKNEMERS

In 2023 waren er gedurende het jaar acht medewerkers, waarvan vier met een vast contract, werkzaam bij de VBDO. Een volledige werkweek bedraagt 36 uur. In totaal waren er 7,8 fte's werkzaam gedurende het gehele jaar. Ten opzichte van het voorgaande jaar is dit ongeveer gelijk gebleven.

7.2.2 DIVERSITEIT

De VBDO vindt het belangrijk dat er een goede balans is tussen mannelijke en vrouwelijke werknemers. In 2023 waren er drie mannen en vijf vrouwen werkzaam bij deze organisatie.

7.2.3 STAGIAIRES EN VRIJWILLIGERS

In 2023 werkten er zeven stagiaires bij de VBDO. De stages duurden 3 tot 6 maanden. Er werkten 20 vrijwilligers mee voor de research en de bezoeken aan de aandeelhoudersvergaderingen. Stagiairs en vrijwilligers ontvangen een onkostenvergoeding.

7.2.4 SECUNDAIRE ARBEIDSVOORWAARDEN

De secundaire arbeidsvoorwaarden voor de betaalde medewerkers zijn:

- Bijdrage in pensioen
 - Flexibele werktijden
 - Een vergoeding voor woonwerk verkeer
- De inschaling en beloning vinden plaats volgens de systematiek van Hivos.

7.2.5 INTERN OVERLEG

Een keer in drie weken is er een teammeeting met alle vaste medewerkers van de VBDO. Verder is er twee keer per jaar een strategisch overleg met bestuur en team. Daarnaast vindt er één keer per jaar een beoordelingsgesprek plaats. De directeur voert dit gesprek met de medewerkers en het bestuur met de directeur.

7.3 VERZUIM

Het ziekteverzuim bedroeg in 2023 gemiddeld 2,7 procent. In 2022 was dit 1 procent. Het percentage ziekteverzuim wordt berekend door het aantal uren ziekteverzuim te delen door het totaal aantal contracturen.

7.4 PERSONEELSBELEID

Personeelsvertegenwoordiging

De VBDO heeft vanaf 2015 een personeelsvertegenwoordiging (PVT), bestaande uit drie door het personeel gekozen teamleden. De Directie en PVT zijn in 2023 niet bij elkaar gekomen. Er hebben zich in 2023 wederom geen dringende zaken voorgedaan die de aandacht van de PVT heeft doen vragen. Vanaf 2015 heeft de VBDO de vertrouwenspersoon aangesteld en heeft de klachtenprocedure in een kantoorhandleiding vastgelegd.

7.5 UITBESTEED WERK

In 2023 werden de volgende werkzaamheden uitbesteed:

- **Vormgeving en druk publicaties**
Wim Dijkers, Breukelen
- **Netwerkbeheer, automatisering**
Fixar, Alkmaar
- **Kantoorartikelen en kopieerpapier**
Viking, Venlo
- **Verhuur en onderhoud pand**
C.N. van der Brugge, Utrecht
- **Salarisadministratie**
Zweers & Wijbenga, Utrecht
- **Accountantscontrole**
With Accountants, Sliedrecht
- **Ontwerp en vormgeving vbdo.nl**
Haicu webdesign, Utrecht
- **Adviseur pensioenen en werknemersverzekeringen**
APS Pensioenteam
- **Uitvoering Pensioenen**
Zwitserleven
- **SEO consultant:**
René Dekker, Veenendaal
- **Google Analytics specialist:**
Dijkdoorbraak, Rijswijk

De VBDO is bewust in de keuze van haar leveranciers omdat deze moeten bijdragen aan de eisen die de VBDO zichzelf stelt op sociaal- en milieugebied (bijvoor-

beeld: het leveren van kringlooppapier). We geven de voorkeur aan leveranciers die affiniteit hebben met de duurzame doelstellingen van de VBDO.

7.6 MILIEUPRESTATIES

7.6.1 MILIEU-EFFECTEN

De VBDO draagt bij aan de uitstoot van CO₂ voornamelijk door energiegebruik (gas en elektriciteit) en transport. Andere vormen van milieubelasting als gevolg van de kantooractiviteiten zijn materiaalgebruik (voornamelijk papier), watergebruik en afval-

productie. Deze zijn wegens een beperkte materialiteit niet meegenomen in dit rapport.

CO₂-emissies als gevolg van kantoor gebonden energiegebruik

De CO₂-emissies als gevolg van kantoor gebonden energiegebruik zijn afkomstig uit gasgebruik (verwarming) en elektriciteitsgebruik.

CO₂-EMISSIONS VAN KANTOORGEBONDEN ENERGIEVERBRUIK IN 2023

	Hoeveelheid (GJ/jaar)	CO ₂ emissie (kg/jaar)
Gasgebruik	66,8	3150
Elektriciteitsgebruik	53,2	2770
Totaal	120,0	5920

CO₂-EMISSIONS VAN KANTOORGEBONDEN ENERGIEVERBRUIK

Totaal	2023	2022	2021	2020	2019	2018
GJ	120	120	120	120	120	120
Kg CO ₂	5.920	5.920	5.920	5.920	7.509	5.920

Duurzame bedrijfsvoering

CO2-emissies als gevolg van transport

Voor een bepaling van de omvang van het transport zijn de aan de VBDO gerelateerde werkkilometers meegerekend (woonwerk verkeer en externe afspraken van directie en medewerkers), alsmede de afstand die is overbrugd voor het bijwonen van internationale afspraken. Het kilometerverbruik van bezoekers, of door de VBDO ingeschakelde onderzoekers van andere organisaties, wordt buiten beschouwing gehouden. Bus-, tram- en taxivervoer naar bestemmingen in grote steden (meestal aansluitend op treinreis) zijn dit jaar ook meegenomen.

In 2023 werden per trein meer kilometers afgelegd dan in 2022. Het aantal kilometers met de auto zijn gelijk gebleven en het vliegtuig is in het verslagjaar toegenomen.

CO₂-EMISSIES VAN TRANSPORT IN 2023

	Afstand (km/jaar)	CO ₂ emissie (kg/jaar)
Trein	87.504	450
Auto	4.800	2.479
Vliegtuig	37.343	12.261
Totaal	216.944	15.190

CO₂-EMISSIES VAN TRANSPORT

Totaal	2023	2022	2021	2020	2019	2018
Km	216.944	63.292	48.560	83.002	216.944	203.378
Kg CO ₂	15.190	2.878	3.544	23.935	18.452	22.048

Vanaf 2018 hebben we de berekening van de uitstoot van vliegreizen verdeeld in korte, middel en lange

afstandsvluchten (o.b.v. emissiefactoren van co2emissiefactoren.nl)

CO₂-emissies totaal

Sinds 2001 is een vrijwel klimaatneutrale bedrijfsvoering bereikt, door de CO₂-uitstoot te compenseren met de aanschaf van CO₂-credits. De bijdrage van de VBDO wordt geïnvesteerd in klimaatprojecten, zoals de aanschaf van cookstoves in Oeganda.

Deze projecten zorgen voor een onafhankelijk gecontroleerde vermindering van CO₂ in de atmosfeer. De CO₂-credits zijn gecrediteerd op de CO₂-rekening van de VBDO. Het CO₂-rekeningafschrift is opgenomen in dit jaarverslag. Meer informatie hierover vindt u op: www.climateneutralgroup.nl.

CO₂-EMISSIES IN KG PER JAAR

	2023	2022	2021	2020	2019	2018
Energiegebruik	5.920	5.920	5.920	5.920	5.920	5.920
Transport	15.190	2.878	3.544	23.935	18.452	22.048
Totaal	21.110	8.798	9.464	29.855	24.372	27.968
Totaal per fte	2.706	1.271	1.081	3.393	2.649	2.492

Certificaat

Nummer 96211

Dit certificaat is het bewijs dat

VBDO

41.6 ton CO₂-equivalenten heeft gecompenseerd met Gold Standard cooking stove projecten.

Compensatie vindt plaats middels de speciaal door Climate Neutral Group geselecteerde duurzame energieprojecten.

Met deze projecten wordt elders CO_{2eq}-uitstoot teruggebracht. Wij selecteren onze projecten altijd op de bijdrage die zij leveren aan de ontwikkeling van de lokale bevolking en regio.

Ontwikkelingen zoals: werkgelegenheid, kennisoverdracht, gezondheidsverbetering, stimulering van de eigen economie en lokale milieuverbeteringen.

René Toet

Managing Director
Utrecht, 27/05/2024

Climate Neutral Group

KLEINE INZICHTEN | GROTE OPBRENGSTEN

Bijlage 1

Institutionele leden 2023

ASR	CNV International	Pensioenfonds Werk - en
ABN AMRO MP	DegroofPetercam AM	Reintegratie
ABP Bestuursbureau	DSM Pension Services	Pensioennavigator
Achmea	ERM	PFZW
Actiam (Vivat)	Fair Capital Partners	PGB
Aegon AM	Fairr	Phenix Capital Impact Events
Ahold Delhaize	Fidelity Nederland	PME
Ansvar Verzekeringen	Fin. Assets	Profundo
ASN Bank (SNS Bank)	FMO	Prot. Gemeente Leiderdorp
AXA IM	FNV	PwC Advisory
Bank Ten Cate Cie.	IBS Capital Allies	Rabobank
Blackrock IM	ING	Reward Value Foundation
BNP Corporate & Inst. Banking	InsingerGilissen Bankiers	Robeco AM
BNP IP Nederland	IUCN	Save the children
BNP Securities Services	Klaverblad Verzekeringen	St. Algemeen Pensioenfonds
BPF Bakkers	KPN Pensioenfonds	Unilever
BPF Detailhandel	Legal and General	St. Pensioenfonds SNS Reaal
BPF Landbouw	Morningstar	Sustainalytics
BPF Schilders	MSCI	Trillium Asset Management
CACEIS	NN Group	Triodos Bank
Candriam	NN IP	Verbond van Verzekeraars
CDP	Oikocredit Nederland	VGZ
CEM Benchmarking Inc.	Pensioenfederatie	WAP
ClientEarth	Pensioenfonds TNO	WNF

Bijlage 2

Engagement met beursgenoteerde bedrijven

Financial Sector

ABN Amro
ING group
Aegon
a.s.r.
NN group
Van Lanschot Kempen

Industry

Heijmans
Royal BAM Group
Aalberts
Corbion
DSM
Vopak
AkzoNobel

Technology & Electronics

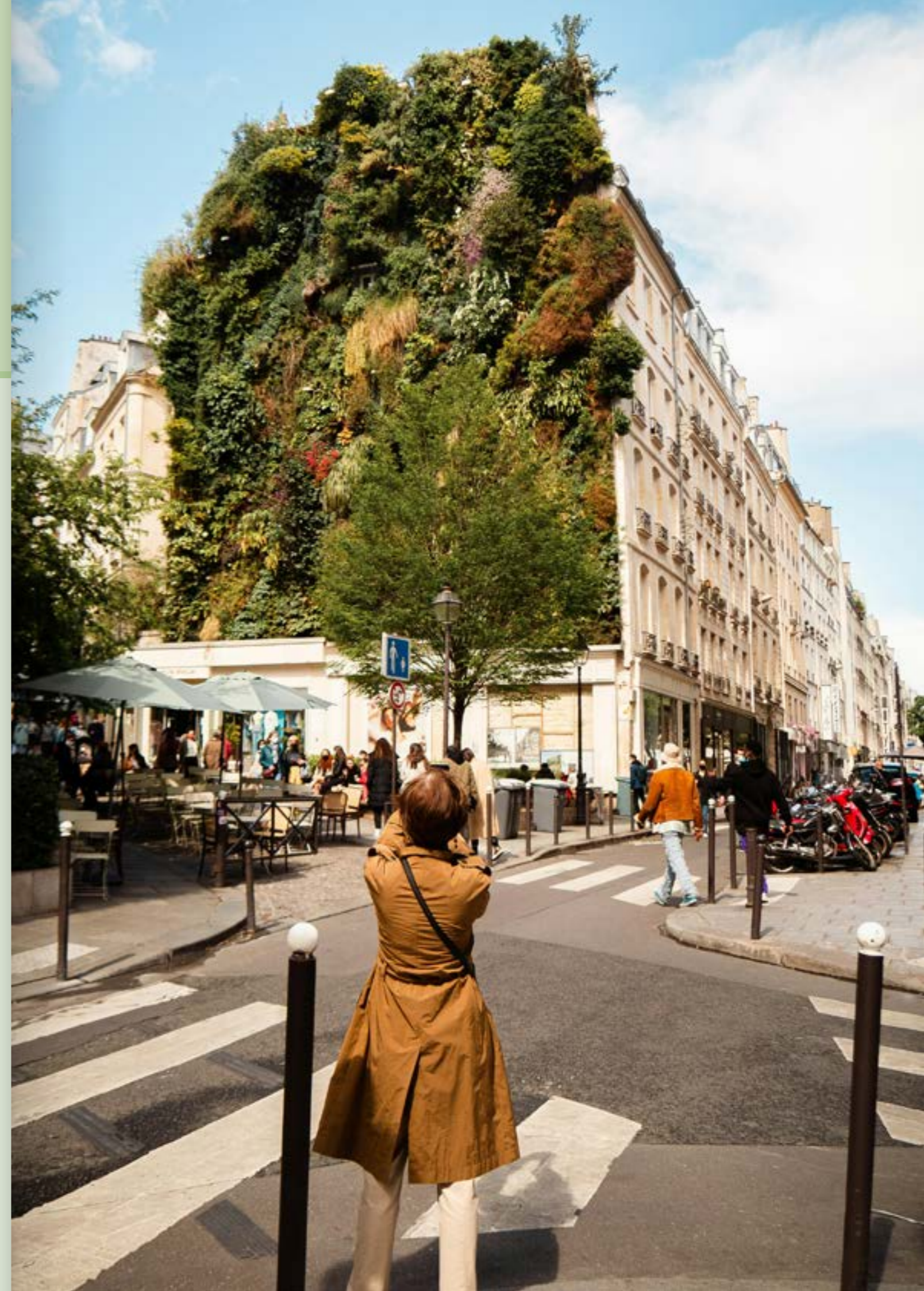
ASML
Philips
TKH Group
ASM
Signify
PROSUS
Adyen

Food, Beverage & Retail

Sligro
Ahold-Delhaize
Heineken
Wereldhave
JDE Peet's

Services

Randstad
SBM Offshore
PostNL
Wolters Kluwer
Fugro
Arcadis
KPN
Takeaway.com

Bijlage 3

Milieubelasting en achtergronden berekening

CO₂-emissies

De CO₂-emissies van het kantoorgebonden energiegebruik zijn als volgt berekend:

Gas: verbruik op basis van eindafrekening gasleverancier; 1000 m³ gas = 31,65 GJ primaire energie; 1 GJ primaire energie (gas) = 56,0 kilogram CO₂

Elektriciteit: verbruik op basis van eindafrekening elektriciteitsleverancier; duizend kWh elektriciteit = 3,6 GJ / 0,4 (40 procent rendement elektriciteitsopwekking) = 9 GJ; 1 GJ primaire energie (elektriciteit) = 70,8 kilogram CO₂ De CO₂-emissies van transport zijn berekend aan de hand van de volgende gemiddelde omrekeningsfactoren:

Trein: gemiddeld 0,04 (0,02-0,06) kilogram CO₂ per persoon per kilometer

Vliegtuig (korte afstanden): 0,15 (0,11-0,18) kilogram CO₂ per persoon per kilometer

Vliegtuig (lange afstanden): 0,10 (0,08-0,11) kilogram CO₂ per persoon per kilometer

Auto: 0,19 (0,12-0,26) kg CO₂ per autokilometer (middelmaat auto, benzine, één persoon per auto, korte afstanden tot ongeveer 150 kilometer)

Papier

Het papierverbruik wordt berekend met behulp van de volgende formule: [papierverbruik 2019] = [voorraad kilogram papier per 01-01-2019] + [inkoop kilogram papier gedurende 2019] [voorraad kilogram papier per 01-01-2020].

Emissies en klimaat-effecten van transport

Voor spitsverkeer buiten de stad (korte afstand < 100 km) geldt dat de CO₂-emissie van het openbaar vervoer ongeveer 20 procent is in vergelijking met auto's bij een bezettingsgraad van één persoon per auto. Zelfs als er drie personen in een auto zitten, zijn de CO₂-emissies per reizigerskilometer van de auto nog steeds groter dan die van het openbaar vervoer. Het klimaateffect van vliegtuigen is groter dan de uitstoot van CO₂ alleen doet vermoeden. Ook de op grote hoogte uitgestoten waterdamp en NO_x hebben een klimaateffect. De meest waarschijnlijke schatting is dat het klimaateffect van de luchtvaart ongeveer 2,7 keer zo groot is als het klimaateffect van de CO₂-uitstoot alleen. Dit betekent dat het klimaateffect van een vliegtuig per reizigerskilometer gemiddeld ongeveer vijfmaal zo groot is als dat van de gemiddelde autopassagier. Zelfs ten opzichte van een alleen rijdende automobilist is het klimaateffect van een gemiddelde vliegtuigpassagier groter. De trein bleek zowel op korte als langere afstand het minst vervuilende vervoermiddel. Doordat de VOS en NO_x emissies van elektriciteitscentrales bijna nul zijn, steekt de trein ook op dit onderdeel gunstig af ten opzichte van auto en vliegtuig. Bij een snelheid van auto's boven de 120 km/uur nemen de emissies onevenredig snel toe.

Bijlage 4

GRI-index

		OMSCHRIJVING	PAGINA
Strategie en analyse			
G4-1	102-14	Visie en strategie	Voorwoord
Profiel van de organisatie			
G4-3	102-1	Naam van de organisatie	Voorwoord
G4-4	102-2	Belangrijkste merken, producten en diensten	1 Directieverslag
G4-5	102-3	Locatie van het kantoor	Binnenzijde cover
G4-6	102-4	Landen waarin de activiteiten plaatsvinden	1.2 Activiteiten en instrumenten
G4-7	102-5	Rechtsvorm	Binnenzijde cover
G4-8	102-6	Afzetmarkt	3 De Vereniging van Beleggers voor Duurzame Ontwikkeling
G4-9	102-7	Omvang van de organisatie	Het VBDO team, Het VBDO bestuur
G4-10	102-8	Aantal werknemers naar type arbeidscontract en gender	-
G4-11	102-41	Percentage werknemers betrokken in collectieve arbeidsvoorwaarden onderhandelingen	-
G4-12	102-9	Toeleveringsketen	-
G4-13	102-10	Significante veranderingen tijdens verslagperiode	-
G4-14	102-11	Voorzorgsbenadering	2.6 Toekomstverwachting
G4-15	102-12	Lijst van extern ontwikkelde verklaringen en principes	1.3 Omgeving
G4-16	102-13	Lidmaatschappen van nationale en internationale associaties en 12 belangenorganisaties	3.5 Internationale netwerken

Bijlage 4

GRI-index

Materialiteitsaspecten en afbakening			
G4-17	102-45	Lijst van geconsolideerde financiële gegevens	5 VBDO en financiën
G4-18	102-46	Proces voor het bepalen van de inhoud van het rapport	6 Duurzame bedrijfsvoering
G4-19	102-47	Lijst van onderwerpen van materieel belang	6 Duurzame bedrijfsvoering
G4-20	103-1	Afbakening van de onderwerpen van materieel belang binnen de organisatie	6 Duurzame bedrijfsvoering
G4-21	103-2	Afbakening van de onderwerpen van materieel belang buiten de organisatie	6 Duurzame bedrijfsvoering
G4-22	102-48	Uitleg over de gevolgen van eventuele herformuleringen van eerder verstrekte informatie	-
G4-23	102-49	Significante veranderingen ten opzichte van reikwijdte en afbakening van vorige rapportages	-
Betrokkenheid stakeholders			
G4-24	102-40	Lijst van stakeholders	Bijlage 1
G4-25	102-42	Inventarisatie en selectie van stakeholders	3.4 Inspraak van leden
G4-26	102-43	Aanpak om stakeholders te betrekken	4 Activiteiten van de VBDO
G4-27	102-44	Voornaamste reacties van stakeholders	4 Activiteiten van de VBDO
Reikwijdte van het verslag			
G4-28	102-50	Verslagperiode	1 Directieverslag
G4-29	102-51	Datum van het vorige jaarverslag	1 Directieverslag
G4-30	102-52	Verslagleggingscyclus	1 Directieverslag
G4-31	102-53	Contactpunt voor vragen over het verslag	Voorwoord
G4-32	102-54/55/56	De gekozen 'in overeenstemming met'-optie	Voorwoord
G4-33	102-56	Externe betrouwbaarheidsverklaring	Controleverklaring van de onafhankelijke accountant.

Bestuur			
G4-34	102-18	De bestuursstructuur van de organisatie	3 De Vereniging van Beleggers voor Duurzame Ontwikkeling
Ethiek en Integriteit			
G4-56	102-16	Toepasselijke waarden en formele gedragcodes	-
Economische prestaties			
G4-EC1	201-1	Rekening van baten en lasten 22-34 van financieel overzicht	5 VBDO en financiën
Milieuprestaties			
G4-EN15	305-1	Directe uitstoot broeikasgassen	6 Duurzame bedrijfsvoering
G4-EN31	305	Gecertificeerde CO2-compensatie	Afdruk certificaat climate neutral group
Sociale prestaties			
G4-LA11	401-1	Percentage werknemers met regulier functioneringsgesprek	6 Duurzame bedrijfsvoering
G4-LA6	403-2	Letsel-, beroepsziekte, uitvaldagen en verzuimcijfers van personeel 39 Ziekteverzuim in 2018	6 Duurzame bedrijfsvoering
G4NGO9	-	Intern klachtenmechanisme	6 Duurzame bedrijfsvoering

